

PANEVĖŽYS MENA KUNIGĄ LIPNIUNĄ

Šiomet kovo mėnesį sukanka 90 metų kunigo Alfonso Lipniūno gimimo ir 50 metų nuo jo mirties. Likę asmeniniai daiktai, pamokslų santraukos, studijų konspektų fragmentai, laiškai byloja kun. Alf. Lipniūno dvasios didybę, pasiukojimą žmonėms ir Tėvynei. Jo užrašuose randame tokią mintį: "Mirti aš nebijau, tik norėčiau dar būti naudingas tėvynei (P. Arminas-Trupinėlis)... Aš kenčiu ir mirštu. Bet aš prisikelsiu. Be mirties nėra prisikėlimo. Ir mes visi, ir tauta, kuri kenčia ir apmirusi, kelsis kaip nugalėtoja".

Kunigas Alfonsas Lipniūnas (Lipnickas) gimė 1905 m. kovo mėn. 12 d. Panevėžio apskrityje, Pumpėnų valsčiuje, Talkonių kaime. Mokėsi Pumpėnų pradžios mokykloje, vėliau Panevėžio gimnazijoje. Mokėsi gerai. Dievo įsakymai, skelbiantys esmines dorovines normas, tarsi skatino jo įgimtą norą visur ir visada skleisti humanizmo tiesas, kovoti su negerovėmis, todėl niekieno neraginamas ir tėvų neverčiamas, pats pasiryžo tapti kunigu. Kaip prisimena brolis Juozas, Alfonsas išsitaręs, jog geriau būti geru kunigu negu blogu valdininku. Jaunuolis tikėjosi, kad galės padėti žmonėms, kad turės progą bendrau-

ti su jaunimu, o svarbiausia - galės sakyti pamokslus.

Baigęs Kauno kunigų seminariją bei Vytauto Didžiojo Universiteto Teologijos-filosofijos fakultetą, 1930 m. jis iššventinamas į kunigus. Kun. Lipniūnas vėl Panevėžyje: čia jis darbuojasi kaip jaunimo direktorius. Juo tapo ne tik šiai vyskupijai, bet faktiškai ir visai Lietuvai. Didžiausias patarėjas ir dvasios ramstis kun. A. Lipniūnui tada buvo vyskupas Kazimieras Paltarokas.

Beveik nebuvo sekmadienio, kurį kun. A. Lipniūnas nebūtų išvažiavęs dalyvauti kokioje jaunimo šventėje, kongreselyje. Veiklus kunigas ir toliau mokėsi: sociologijos mokslus studijavo Prancūzijoje - Lilio universitete (1935-1937) ir Paryžiaus Katalikų institute (1937-1939).

Kun. A. Lipniūnas gyveno pagal įsitikinimą: viskas kitiems, sau - nieko. Tačiau netrukus jam paaiškėjo, kad gyvenime yra ir daug sudėtingesnių problemų: dėl savo požiūrio į gyvenimą ir valdžią jis pradeda konfliktuoti su Smetonos vyriausybe. Prasideda bylos dėl pamoksluose pasakytų žodžių

Alfonsas Lipniūnas. (Dail. Julijos Šalkauskienės (1935-1937) ir Paryžiaus Katalikų institute (1937-1939).

valdžios adresu, baudos, draudimai išvykti iš miesto, laikini namų areštai. Jis mokėdavo baudas, kurias finansodavo vyskupas K. Paltarokas.

Kunigui Alfonsui mokantis Prancūzijoje, vysk. K. Paltarokas laiške (1935.12.15) prašo: "Tik žiūrėk, neper-sidirbk. Paliegėlių turiu gana kunigų. Man senatvėje reikia kunigų milžinų". Vyskupas laukė grįžtančio iš Prancūzijos kunigo, nes norėjo jį padaryti savo pagalbininku ir buvo įsakęs pasirengti.

Asmeniniai A. Lipniūno daiktai

Paskutinę taikią 1939 metų vasarą teologijos licenciatas kun. A. Lipniūnas grįžta į Lietuvą. 1940 m. jam suteikiamas profesoriaus vardas ir jis paskiriamas lektoriumi į Panevėžio pedagoginį institutą, o šiam persikėlus į Vilnių, ir kun. A. Lipniūnas išvyko iš Panevėžio. Ir ilgam.

1940 m. vasaros įvykius kun. Lipniūnas sutiko jau gyvendamas Vilniuje. Raginamas eiti balsuoti liepos mėnesį skelbtuose rinkimuose atsisakė (net prievarta bei grasinimai nepadėjo): "Kaip aš balsuosiu už tuos, kurie mano tikėjimo nepripažįsta!?"

Ypač sunkūs buvo karo metai. Kun. A. Lipniūnas užsiima labdara, rūpinasi žmonių dvasiniu gyvenimu. Savo pamoksluose jis nagrinėdavo kasdienius reiškinius, bet pagrindinė mintis buvo: lietuvių misija Rytų-Vakarų kultūrų kryžkelėje. Jis turi būti šviesulys abiem kultūroms.

Vokiečiai ima rinkti Lietuvos jaunuolius į Vermachtą. 1943 m. kovo mėnesį Vilniaus Šv. Jono bažnyčioje per sekmadieninį pamokslą kunigas Lipniūnas ištaria lemtingus žodžius: "Iki šiol Lietuvos jaunimo niekas nenupirko. Nei už tabaką, nei už degtinę. Nenupirks jo ir dabar". Okupantai įsiutę, kad nesiseka mobilizuoti besislapstančio jaunimo, apkaltino Lietuvos inteligentiją: kovo 16-17 d. suėmė 47 lietuvius ir išvežė į Štuthofio koncentracijos stovyklą. Tarp jų buvo ir kun. A. Lipniūnas.

Kun. A. Lipniūnas, kaip ir kiti kaliniai, gavo politinio kalinio ženklą, buvo pasmerktas kalėti iki karo pabaigos. Lageryje dvasininkai buvo varomi į bendrus darbus, juos mušė kaip ir kitus kalinius. Tik jau matydami savo pralaimėjimą, esesininkai dvasininkams leido atlikinėti religines apeigas, darbas jiems buvo nebeprivalomas. Kun. A. Lipniūnas negalėjo gyventi tik sau - dalijosi su kitais ką gavęs iš namu. Nors buvo silpnos sveikatos, dažnai kankinamas migrenos, bet tvirtavališ, kankinamas laikėsi tvirtai, liko dvasingas.

1945 metų kovo pradžioje Pucke, kur buvo etapu atvaryti likę gyvi kaliniai, jau sovietinė armija. Kun. A. Lipniūnas prisiglaudė pas našlę Jan-

kovską; jos mažame kambarėlyje aukojo šv. Mišias, organizavo kalinių Šelpimą. Netrukus suserga šiltine ir paguldomas į ligoninę. Šiltinės ir plaučių uždegimo išsekintas kūnas nebeatlaikė...

"Tiek ruošiasi, tiek išvargta, o dabar reikės..." - tokie buvo paskutiniai kun. Alfonso Lipniūno žodžiai. Mirė 1945 metų kovo 28 d. Palaidotas Pucko kapinėse.

1989 m. rugsėjo pradžioje, Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros klebono mons. Juozapo Antanavičiaus ir kun. Alfonso Lipniūno giminaičių rūpesčiu, Kunigo palaikai parvežti į Lietuvą ir palaidoti Panevėžio Katedros šventoriuje. Įvykdytas ir vyskupo K. Paltaroko prašymas - kun. A. Lipniūnas visam laikui grįžo į Panevėžio vysku-

Miręs kunigas vėl atgimsta mūsų gyvenime. Užsienyje yra Ateitininkų kuopa, Panevėžyje - A. Lipniūno jaunimo centras, mokykla, pavadinta kunigo vardu. Svarbu įamžinti atminimą ir perimti jo dvasinį palikimą.

ROMUALDA GASPARAITYTĖ

1995 kovas